

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm|| Insectorvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVIII.

VD18 90529197

Capvt I. De Vermibus in genere.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11095

HISTORIÆ NATVRALIS
DE
INSECTIS
LIBER III.
DE INSECTIS TERRESTRIBVS
APODIBVS.

CAPVT I.

De Vermibus in genere.

ET HAEC DE INSECTIS terrestribus pedatis voluimus. *Apoda* sunt *Vermes*, *Teredo*, *Lumbricus* *terrestris*, *Tinea*, *Limax*.

Nomen.

Vermi nomen inditum, quod se in multas partes verrat ac torqueat: vel quod verrat, seu ad partes oppositas se trahat, ut Isidoro placet: nisi forte ab ἔρπω deducere malis, quod reperere significat. Graecis est σκώληξ, aliquando δερμίδη.

Generatio.

Mater omnium non tam putredo est, ex humidi nimia abundantia, cum calido juncta exorta: quam semen vel seminale principium, quod idoneam materiam nactum, et a calore ambientis excitatum, sese exerit, et vitales operationes exercere incipit. Vnde accidit, ut et in illis quae putrescere nequeunt reperiantur: molitoresque dum suorum lapidum laeviore stylo castigant, vermes ibi natos reperiant.

Natura.
Plin. H. N.
l. II. c. 37.

Nulli generi oculos esse Plinius asseruit: levissimum quibusdam vestigium Galenus. Sentire, gustare datum. Percepto sonitu late-scit. Amara refugiant, dulcia requirunt et fugunt. Repunt, in artum corpusculi sui partes colligentes, et posteriora attrahentes, quod

ἐλυσπᾶσαι proprie Graecis. Motu undarum moveri Galenus dixit. Galen. de Nullum iisdem ingenium vel medicina. Diff. puls. l. I. Vnde quidam *obliviosos* dixere. Medio corpore dissecti, utraque parte vivere videntur; iisdemque aluntur, ex quibus constant.

Cedunt aviculis et aliis animalculis in cibum, sed et ab Indis omnigeni comedi dicuntur. Crudos vorare, Lopezius testis est. Quae de Schamir verme; cujus in findendis lapidibus ad templi Salomonici stru-cturam usus, Judaei scribunt, nugae sunt.

Fus.

Multae eorum *Differentiae*, sive magnitudinem, locum, colorem, sive alia attendimus. Sunt *parvi*, *mediocres*, *longi*, et quidem ita ut ad cubitos se extendant. Sunt *nigri*, *rubri*, *igneo colore* micantes. Quidam rubicundo circulo prope caput insigniuntur. Habent alii caudam, carent eadem alii. Anno M. CC. LXXXV. Scorpionum instar caudati in Prussia vagabantur. Intra diem tertium puncti exstingu-ebantur. Author libri de Natura, *aurei coloris* quosdam esse ait, qui statim ac nati sunt a parentibus alantur, deinde absque cibo vitam transigunt, ut quasi immobiles jaceant.

Differentiae.

Z z 2

Con-

Constituto tempore reviviscere ad-
dit. Vestuntur nonnulli pilis, qui-
dam non item.

Nieremb.
H. Exot. 13.
c. 16, 21. et
22.

Apud Mechoacanenses, *Itzuaqua*
vermis, qui et *Sipantipe* dicitur,
duobus corniculis rubris iter prae-
tentat, nigro fuscoque variegatus.
Tlaxquipillin Mexicanis seu marsu-
pium terrae vermis quidam niger
dicitur, cuius pulvis inspersus me-
detur leprae. *Coyayaboal*, aliis
Tzinchoillin, et *Ichaton*, praedurus

vermis est, superne fulvus, pede
numero purpurascens. Arefa-
ctus, rufus, et aqua dilutus, maxil-
lisque quotidie bis illitus, dolores
dentium placat. Anno M. C. IV.
ignei vermiculi, incerta specie, in
Italia per aërem vecti, ceu densae
nubis objectu, solis etiam lumen
humanis oculis auferebant, etc.

Nos secundum subiecta, in qui-
bus nascuntur, discesce-
mus.

CAPVT II.

De Vermibus in specie.

ARTICVLVS I.

De Vermibus qui in plantis nascuntur.

PVNCTVM I.

De Vermibus arborariis.

Vermes alii plantis, alii animali-
bus, alii homini innascuntur.
Nihil de lapidibus dicam. Planta-
rii vel sunt *Arborarii* vel *Fruticarii*,
vel *Leguminarii*, vel *Frumentarii*
vel *herbarii*.

ARBORARII, quidam li-
gnum, quidam corticem, nonnul-
li folia, flores, et fructus exedunt.

Monfetus
Theatri In-
sect. 2. c. 19.

Ligni - perdes dupliciter distin-
guuntur, vel ab ipsis arboribus,
vel lignis: infestant nonnulli ficum,
alii sorbum, alburnum, esculum,
Cinnamomum, Platanum, Quer-
cum, etc. Eorum qui in *ficis* exi-
stunt, alii ex ipsis nascuntur arbori-
bus: alius item paritur, qui vocan-
tur *Cerastes*. Quum enim vermium
magna pars specie formave inter se
differunt, discrimen tamen praeci-
puum in his est, quod in alia arbo-
re fructuve nati, translati in aliud
genus servari nequeunt. *Cerasten* au-
tem et in olea nasci, et in fico parere
asseverant. Habet itaque et ficus
suos vermes, et illos quoque emit-
tit, quos alienos receperit. Omnes
tamen in *Cerasten* figurantur, so-
numque edunt parvuli stridoris.

Sypontinus duo illi cornua in capi-
te assignat. Cum erodendo tantum
loci excavaverit, ut semetipsum cir-
cumagere possit *ὡς περ οἱ μύσλοδοι*,
aliud animalculum progignit, et
unam speciem in aliam (erucarum
more) transmutat.

Et *Sorbus* arbor infestatur vermi-
culis rufis, pilosis atque ita emori-
tur. *Mespilus* item in senecta ver-
mes tales procreat, sed grandiores
quam in aliis arboribus, ut Theo-
phrastus refert. *Alburnus* vermem
profert Thripiformem, ex quo Cu-
lices deinceps vel Phalaenarum spe-
cies nascuntur, *ἀχραδῆναι ζῶα τινὰ ξυ-
λοφάγα* Hefychio, quia *Pyros* syl-
vestres acriter infestant.

Vermiculus in *Esculo* arbore (*Gal-
bus* a Suetonio dictus) mirae est exi-
litis, unde qui primus Sulpicio-
rum *Galbae* cognomen tulit, a sum-
ma gracilitate ita vocatus est. Ca-
rabum *Platanus* producit, (testibus
Hefychio et Aristotele) vermem
cancris marinis similem, sed sex tan-
tum pedibus donatum. *κασιόβορος*
σινάλης Hefychii hoc modo nascitur:
(Theophrasto autore;) ligni Cina-
momi